

ГАЛИНА
ВДОВИЧЕНКО

The book cover features a central glowing green circle on a dark green background. Four hands are positioned around this circle: the top-left hand holds a purple butterfly, the top-right hand holds a small brown sack with a blue bow, the bottom-left hand holds a blue flower, and the bottom-right hand holds a small glowing yellow sphere. In the center of the glowing circle is a small blue house with a yellow roof and a yellow moon on its wall. Below the house is a brown branch with white flowers and purple buds.

ПІВ'ЯБЛУКА

Нова авторська редакція
найтеплішого роману

від володарки Гран-прі конкурсу
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Галина Вдовиченко
Пів'яблука

Передмова

Подих речей

Ця книга – про людей, які пережили 90-ті й не втратили себе. На той час вони були вже дорослими, мали дітей, яких потрібно було годувати і вчити. Але річ не в тому, що більшість освічених розумних жінок – а про них, власне, і розповідає Галина Вдовиченко – раптом стали соціально незахищеними й змушені були змінити свій фах і йти торгувати на ринок або їхати на заробітки в Італію, а в тому, наскільки різке перемінилось стосунки між людьми, викривши найбільш негативні й ниці сторони, що їх раніше старанно приховували. І виявилось, що жити у світі без моралі не лише важко, а й украй небезпечно. Саме в цьому контексті варто розглядати перший (утім, і наступні також) роман львівської письменниці «Пів'яблука». Хоча, можливо, сама авторка здивується такому трактуванню її роману. Але ми ровесниці і я знаю, що пережила вона і що я пережила у ганебні 90-ті, які, зрештою, ми залишили позаду, і якщо й озираємось, то лише для того, щоб зрозуміти, звідки ми прийшли. Бо дехто там залишається досі.

...Подруги збираються на день народження (як кажуть у нас у Львові, на уродини) до приятельки, святкують, і в розмовах поволі виявляються проблеми, що їхнє коріння проросло ще в 90-х. Усі успішні, менш чи більш, дехто з них навіть щасливий. Одна має все, але не дітей, іншим бракує чоловіків, а хтось на межі нервового виснаження. Але це ніщо в порівнянні з тим, що було в 90-х. І ось вони пробують вирішити свої проблеми, знайшовши на блошиному ринку дерев'яне яблуко з секретом. Можливо, його вирізьбив навіть великий майстер Іоан-Георг Пінзель, хто жив у XVIII столітті. Але для подруг грошова вартість антикваріату несуттєва. Вони вірять, що яблуко має вартість магічну – здатне допомогти тяжкої миті. Тільки люди, які пережили лихоліття, можуть із такою увагою прислухатися

до подиху речей. Ще в першому романі Галина Вдовиченко знаходить власну домінанту, суть якої можна висловити приблизно так: речі мають також душу, яку дає їм людина. Вона може просто створити річ, а може її приручити. Описи нетуристичного Львова, смакування деталей, спостережливість і чутливість до всього, що виникає на її шляху, робить прозу письменниці дуже насиченою, а часом і перенасиченою. Тут не такий важливий сюжет, як переживання самого сюжету, не проблема, а опис проблеми.

Стосовно впливу речей на долю людини, то жодної магії тут немає. У дітей же є улюблені іграшки, а в декого прихильність до речей залишається і в дорослому віці. Бо речі нас не зраджують, це очевидно. Від тебе може піти чоловік, подруга видасть твою інтимну таємницю, колега вкраде твою ідею – у житті трапляється чимало трагедій. Але коли ти повернешся додому й торкнешся дерев'яного яблука чи килимка, що висів у дитинстві над твоїм ліжечком, то відчуєш полегшення. Бо це особливі речі: вони дихають і мають серце. Вони повертають у минуле, коли тобі було добре. А іноді шепочуть: «Навіть коли тобі за..., ти ще можеш змінити своє життя. І не лише своє».

Надзвичайно потужний позитив, що лине з книг Галини Вдовиченко, робить їх теж магічними предметами. Мабуть, тому серед шанувальників письменниці так багато читачок, які вчаться змінювати себе, уникати конфліктів у родині, повертають довіру до світу, врешті знаходять спокій і тишу в душі. Тут немає солодкої манірності домогосподарки, що полюбляє мильні опери та любовні романи, чи егоїзму світської левиці, чи розбещеності провінційної феміністки. Лише наполеглива праця на захист людської гідності, яку намагаються принизити силою відомих суспільних обставин. І праця ця триватиме вічно, бо одні перешкоди зникають, а інші з'являються. І дуже важливо за цих обставин позичати одне одному яблуко-талісман, а не тримати його для власного вжитку. Яблуко ділиться до безконечності. Таким його створив Господь.

Галина Пагутяк

1

Магда

«Зубрівка»

День народження Магда святкувала вдома у Зубрі, поблизу Львова. Так було упродовж багатьох років. Якось, щоправда, жартома запропонувала подругам: «А може, зберемося у “Вероніці” чи “Куполі”?» Дівчата купилися на провокацію, сприйнявши усе за чисту монету: «Та ти що?! Щоб ми на твій день народження у ресторані збиралися?... Нашу “Зубрівку” не зрадимо!»

«Зубрівкою» вони називали дім Магди та Ігоря – віллу зі вдачею яскравої особистості. Колись це був дачний будиночок – звичайнісінька «коробка», збудована під лісом. Куричі купили її дешево, на квартиру тоді не вистачало, а жити не було де.

За кілька років приміське село фактично перетворилось у мікрорайон міста, сюди почали ходити міські маршрутки, поруч із сільськими хатами повиростали вілли грошовитих містян, які вже мали квартири у Львові в престижних «австрійських» і «польських» будинках.

Ніхто свого часу не розумів, для чого інженеру-поліграфісту Ігорю Куричу з його скромними фінансовими можливостями розтринькувати гроші на придбання сусідніх садово-городніх ділянок зі шпаківнями-халупками без води та газу. Ще й брати під ці дешеві й безглузді обладунки позики у банку. Однак настали часи, коли попит на землю поблизу Львова підскочив догори. Ігор Курич вигідно продав одну ділянку, іншу здав в оренду. Розрахувався за банківські позики і знову вклав гроші – тепер уже у земельні ділянки в Карпатах зі старими порожніми хатками із забитими дошками вікнами. А решту грошей витратив на добудову та внутрішнє облаштування свого будиночка в Зубрі.

«Зубрівка» збільшилася на мансарду на другому поверсі, ще й на три прибудови – простору вітальню з кухонним апендиксом, широку веранду та господарську частину з кількох кімнاتок-комірчин. Грядки з картоплею і морквою перетворилися на газони, квітники та доріжки, викладені пласким річковим каменем. Звичайний дачний паркан-сітка сховався за густим живоплотом, а кущі бузку та жасмину розрослися у справжнісінькі хащі – ні у кого не піднімалася рука обчімхати густе й розлоге віття пахучих корчів.

Несподівано Курич відкрив у собі талант дизайнера меблів. Видовбав чудернацький столик із перевернутого догори дригом пенька, що його викорчував на ділянці. Зашліфував краї, покрити поверхню лаком, а потім кілька днів сидів навпроти, трохи на відстані – милувався роботою. А далі немов мішок розв'язався: накупив теслярських інструментів, спеціалізованих журналів, познайомився з майстрами-дереворобами і що далі, то з більшим задоволенням і впевненістю віддавався новій пристрасті, опановуючи таємниці роботи з деревом.

У хаті одне за одним з'явилися крісла, що немов вистрибнули зі сторінок дитячих казок про трьох ведмедів чи дванадцять братів-лебедів та їхню сестру Елізу. Перше крісло, подібне до трону, Ігор назвав «Хазяйка» та подарував Магді на річницю весілля. Відтоді кожне творіння майстра отримувало ім'я. Магда приходила у майстерню подивитися, чим зайнятий чоловік; спостерігаючи за його роботою, говорила: «Це крісло нагадує мені Шерхана з “Мауглі”»... Або: «Якісь двійнята у тебе виходять. Цей стільчик – наче хлопець, а цей – як дівчина. Немов Кай і Герда...»

З часом у хаті Куричів оселилися крісла «Шерхан», «Герда», «Кай», «Чугайстер», «Вікінг»... Сусід-художник розповів Ігореві, що спілка народних майстрів готується до виставки і запрошує до участі не лише спілчан. Курич зважився показати останні роботи: чотири масивні зручні крісла з високими спинками та різьбленими бильцями. Кожне вирізнялося серед братів якоюсь деталлю, а усі разом називалися «Хто в домі господар».

Стільці Курича стали подією на виставці. Про автора та його роботи писали газети, з журналу сучасних інтер'єрів приїжджали робити фотосесію. Після цього пішли замовлення – заможні крутелики пропонували майстрові грубі гроші, аби мати на своїх віллах ексклюзивне крісло-трон господаря дому. Ігор від замовлень не відмовлявся, однак вніс відчутні поправки в організацію праці: тепер він робив ескізи майбутніх меблів та, як висловлювався сусід-художник, здійснював авторський нагляд. А майстри втілювали його задум у життя.

Якщо дизайном дому переймався перш за все Ігор – під його орудою авторські меблі впевнено витісняли промислову штамповку, – то в облаштуванні садиби головною була Магда. Купувала на гуртовнях паростки кліматису та жимолості, виплітала для них хмизняково-дротяні драбинки, рівняла садовим сікачем живопліт. Власноруч, не чекаючи, поки чоловік звільниться й допоможе, місила розчин бетону. Примітивним знаряддям – старою шуфлею та іржавою сапкою. Старанно відмірювала на кожні три відра піску відро цементу, поступово підливаючи до суміші воду. Аж поки не виклала з цементу та каменю, привезеного з берега Стрия, невелику декоративну фортецю – незвичної форми кам'яну лавку на п'ять різнорівневих сидінь. Для кавування з друзями. Усе на обійсті «Зубрівки» вона робила з думками про те, що тут радітимуть життю рідні та друзі: їстимуть яблука, зриваючи їх просто з дерев, дурітимуть під музику на танцмайданчику біля криниці, смажитимуть м'ясо на «шашличному полі»...

Гостювання у «Зубрівці» було справою звичною й бажаною, а мансарда з гостьовою кімнатою приймали тимчасових мешканців коли завгодно.

Цього разу до дня народження господині підготували не лише горішню кімнату. Окрім батьків Магди, які приїхали з Ужгорода на тиждень, заночувати у «Зубрівці» за потреби могла й уся решта гостей: Галя з чоловіком, Луїза, Ірина...

Першою приїхала Луїза на своєму «Шеві» – волошковому «Шевроле Лачетті». Віртуозно запаркувалася, пискнула сигналізацією і піднялася на веранду, тримаючи в руках пакунок у бордово-сріблястих смужках. Завмерла на порозі, грайливо зафіксувавши трисекундною паузою ефектність картинки: сяюча усмішка, скромна сіра сукня, дорогі бордові туфлі, смугастий подарунок тон у тон...

Досконалій упаковці судилося коротке існування – під двома парами нетерплячих жіночих рук вона миттєво перетворилася на строкатий мотлох.

– Здуріти!

Магда тримала у руках довгу сорочку з грубого рядна. Давня вишивка дрібним густим хрестиком вкривала мало не піврукава, вузькою смужкою обвиваючи зап'ястя.

– Де ти взяла, Луїзо?... Я таку завжди хотіла! Ще відтоді, як вперше у Галки побачила сорочку її бабусі. Мамо, глянь!!!

У дверях – Ігор, у кожній руці по три келихи:

– Що тут таке? На гаряче – поросся?

– Мамо! Ігоре! Я про таку мріяла!

Луїза аж світилася: вгадала з подарунком. Влучила з вибором у десятку. Знала, що не буде для подруги більшої втіхи, як поповнити рідкісним екземпляром свою колекцію старовинного народного одягу. Колекція почала збиратися, коли по смерті бабці залишилися Магді на згадку кілька речей із важезної дубової скрині, оббитої кованим залізом... А кілька років тому відпочивали вони з Ігорем у Болгарії і Магда побачила, як господиня помешкання, яке вони винаймали, несе гарячий баняк, перехопивши його, замість шмати, сірою тканиною з прошвою. «Що це у вас? Дайте подивитися». Це була стара запаска, баба подібною підперізувалась, беручись до хатньої роботи. Глянула і попросила дозволу взяти її собі, бо була вона немов жива, змучена довгим життям істота. Саме цей фартух із болгарського містечка Поморіє та бабусині великодні спідниці,

«блюзки» до церкви та шкіряні постели з тисненим орнаментом і започаткували Магдину колекцію.

Ірина того літа працювала над своєю черговою колекцією одягу до осіннього тижня моди Lviv Fashion Week, вона довго тримала у руках поморієвське диво, перебираючи пальцями зіпране, місцями протерте до дір гаптування.

– Клас, – стримано, без зайвих емоцій констатувала вона. – Я її відреставрую, а ти даси мені на показ, домовились?

Вона саме закінчувала колекцію під назвою «Буркут» – натуральні тканини, простий крій, сучасні пропорції. Акцентом мала стати оздоба з помітною дозою цитувань – правдивих фрагментів народного одягу. Ірина купила кілька вишивок у майстринь-вишивальниць на львівському Вернісажі – «п'ятачку» перед театром Заньковецької, розрізала їх на фігурні клаптики та смужки й нашила на лляні сукні, сорочки, штани у новій послідовності.

– Це вже інший логічний ряд, інший формат, інші акценти. Відчуваєте? – казала вона дівчатам після показу, коли під дією ужгородського червоного вина (до цієї події Магда привезла від батьків десятилітрову діжечку) зникло напруження останніх передфестивальних тижнів.

Того вечора у фіналі показу Ірина вийшла на подіум у сукні зі своєї колекції, підв'язана Магдиною запаскою. Як господиня до гостей.

...Зараз у «Зубрівці» на дівчатах теж були фартухи, хоч не ексклюзивні, але й небуденні. Магда у робочій фартушині з принтами – французькі булки, українські паляниці, російські бублики та інша хлібна смакота – викладала у розетки шопський салат. Естетка Луїза заходилася нарізати сир, попередньо перебравши кілька запасок, що висіли на гачку за кухонними дверима, і зупинилася на вишитій ірисами.

Біля огорожі з живоплоту тим часом зупинилося таксі – Галя з чоловіком приїхали.

Галка з порогу вдалася до спогадів:

– Дорога моя подруго, чи пам'ятаєш, як у студентські роки ти хотіла купити у п'янички на вулиці Коперника «Мертві душі» Гоголя?... У наших кишенях не назбиралося тоді нещасних п'яти рублів, які просив бідолашний синяк. І сталося непоправне: на наших очах якийсь чоловігга купив ту книжку... По дорозі до гуртожитку ти бідкалася: «Сто шістдесят сім малюнків Лаптева! Повний покажчик маловідомих слів і висловів наприкінці книжки!» Ми, дурепи, підколювали тебе.

Магда стенула плечима, Галя скинула руку вгору: терпіння, мовляв, зараз усе буде зрозуміло. І провадила далі:

– «Чого смієтеся? – відбивалася ти. – Що ви знаєте про коней? Як, наприклад, виглядає кінь буланої масті?... А гнідої?... Ото ж бо! Питання з іншої опери: який то є палевий колір сукні однієї з провінційних панянок? Мовчите? А між тим усі пояснення – у виносках на останніх сторінках раритетних “Мертвих душ” 54 року видання! Я таку книгу, – сказала ти, Магдо, – у шкільній бібліотеці хотіла вкрасти, проте не змогла...»

– Господи! – засміялася Магда. – Справді готова була поцупити ту книжку з бібліотеки... Не тягни, Галко!

– За свої мрії треба боротися. Підключивши фахівців і друзів. Отже! Ось твій Гоголь – 54 року, з усіма малюнками Лаптева, буланями, гнідими та...

Закінчити фразу їй не вдалося – Магда верещала, стиснувши в обіймах подругу з книжкою, яку та витягла з-за спини.

Ігор знову стояв у дверях. Зі штопором і пляшкою відкоркованого вина: він зазвичай давав вино «подихати» з півгодини перед тим, як розлити його у келихи.

Як завжди малослівний Віктор, чоловік Галі, мовчки подав іменинниці коробку. Судячи з картинки на ній, це був набір келишків Bohemia на високих тоненьких ніжках.

– Магдо, – витиснув із себе, – ти – найкраща на узбережжі!

Магда ніколи не затримувалася на морському узбережжі довше від трьох тижнів на рік, але Віктор був родом з Азовського моря, і це

був найвишуканіший комплімент жінці, на який він був здатний.

На веранді ставало дедалі гамірніше. Традиційно до підготовки застілля у «Зубрівці» залучали усіх присутніх. Вважалося, що так господиня не почуватиметься обслуговувальним персоналом в одній персоні, не зриватиметься раз у раз на кухню: «А де ж сіль?», «Серветки забула!», натомість безтурботно сидітиме за столом разом з усіма. Домовлялися наперед, що привезти на спільні обіди, які траплялися у вихідні чи у свята: хто курку-гриль, хто овочі чи фрукти, хто солодощі до кави. За півгодини до гостини розподіляли ролі: «Дівчата, я картоплю чиститиму». – «Варю креветки. Де велика прозора тарілка?» – «А я нині по сенсаційних новинах виступаю. Слухайте. Як поїмо, посуд за мною».

Цього разу (особливий все ж таки випадок) усе приготували заздалегідь. Залишилися дрібниці. Ножем із гофрованим лезом Луїза нарізала сир на сервірувальному столику – особливому витворі Ігоря. Він зробив його зі старого дуба, прикрасив інкрустацією, яка щоразу викликала захоплені коментарі навіть у тих, хто її бачив не вперше. Це була вмонтована у дерево закам'яніла відполірована мушля наутилуса, вона, власне, і слугувала дошкою для нарізання сиру.

Галка миттєво долучилася до процесу – чаклувала над «вітамінною гіркою»: викладала віялом на велику тацю порізані помідори, болгарський перець трьох кольорів, огірки, зеленину. Мама Магди вибирала темні цятки на почищеній донькою картоплі. На цей промовистий докір Магда не звертала жодної уваги; не в змозі випустити книжку з рук, вона гортала пожовклі сторінки, вголос зачитувала уривки та коментувала їх. Тим часом чоловіки, засівши у садовій альтанці за розлогим кущем жасмину, раз у раз вибухали сміхом: анекдоти розповідали, не інакше.

Чекали на Ірину, проте почали без неї – вона зателефонувала, попередила: не чекайте, спізнююся. За широкий стіл, вкопаний у землю під старою грушкою, посідали вільно, тут могло б зібратися й утричі більше гостей.

– Донечко, – підхопилася першою мама, коли усі взялися за келихи, – сорок п'ять років – це і багато, і мало. Тобі вже чимало вдалося: маєш гарного чоловіка, батьків, друзів, любов до життя і, дякувати Богу, здоров'я. У мене саме цей вік був найкращим: ти вже була самостійною, прилаштованою... З татом ми нарешті притерлися і стали одним цілим... На роботі відкрилися нові можливості. Тільки у цьому віці я нарешті набула впевненості у собі, навчилася знаходити вихід зі складних ситуацій і знала... – мама Магди багатозначно піднесла вказівний палець догори, – знала, – підкреслила вона голосом, – як подати себе у найкращому вигляді. Дзеркало ще не лякало мене. Зранку я прокидалася у доброму гуморі. Це була зрілість, вершина життєвого шляху...

Мама, мабуть, довго готувалася до цієї промови. Говорила, наче з папірця читала. Вона зробила маленьку паузу і продовжила:

– Що хочу сказати?... Смакуй, доню, кожную хвилину, кожную годину і не поспішай спускатися з гори. Там, на горі, ще довго можна йти по хребту, долаючи нові вершини. Проси у долі, чого тобі ще бракує, а я їй дякую за все, що вона тобі вже дала.

Несміливо дзенькнули чиїсь два нетерплячі келихи, проте мама помахала пальцем у повітрі, вчасно зупинивши фальстарт.

– Пам'ятаєш, – усміхнулась вона, – у фільмі «Старомодна комедія» Аліса Фрейндліх розповідала історію з життя своєї героїні? Пам'ятаєш, як вона казала: «Мені тоді було років сорок – цілковите дівчисько!»? Оце підхід до життя! Оце ставлення до років! Адже цифра – це не більше, ніж просто цифра. Сама по собі вона мало що значить... – Мама набрала повітря у груди й рішуче підвела ризик: – Хай щастить тобі!

Її келих злетів угору. Застигла картинка ожила – усі за столом зарухалися, випили, заплескали у долоні, застукотіли приборами...

– На рахунок «притерлися» ти трохи перебільшила, – подав голос тато, відправляючи до рота міцненький маринований грибочок. – Ми тоді у шлюбі були лише двадцять років. А згодом іще стільки ж

притиралися... У подружньому житті важко перші сорок років. А потім нічого, легше стає...

Через півгодини, коли за столом зробилося гамірно й весело, від воріт почувся якийсь шум і з-за рогу вийшла Алла Пугачова. У чоботах-панчохах і короткій чорній сукні-балахоні. З нею були Верка Сердючка і ще дві жінки, одна як дві краплі води – Шер, друга – миловидна білявка, вона теж когось нагадувала, але без підказки не обійшлося б.

– Ну пра-авільно, – ображено протягнула Пугачова зі своєю характерною хрипливатістю в голосі й поправила знайомим жестом руду шевелюру. – Спочатку: Алка, приїжджай! А потім – сидят, пьют-єдят. Кто там каво ждять собірался?!

У перші кілька секунд за столом запала тиша. Що за жарти? А тоді дійшло: артисти-двійники приїхали! За їхніми спинами метушилася Ірина (попереджала ж: «Трохи спізнюся!»), тягнула з веранди подовжувач до апаратури. Любителька сюрпризів, вона й тут була у своєму амплуа. Програма артистів була побудована так, що глядачі не встигали перевести дух. Усіх залучили до дійства: усі перетворювалися на гурт «ВВ», шоу-балет Верки Сердючки, тріо «Віагра»... Отримували, переодягаючись, короткий інструктаж від режисера, копії Шер, і вперед, на «сцену» – на викладений каменем майданчик біля колодязя. Бавились, як підлітки.

Закінчився виступ братанням артистів та лицедіїв-новачків і спільним тостом за вміння імпровізувати – одну з найважливіших рис людини, що вміє жити зі смаком. Артистів провели за ворота до таксі гучними оплесками та вигуками (це вже Віктор старався як міг): «Ви – найкращі на узбережжі!» На дорогу вручили тістечка у картонних торбинках, а тоді презирнулися, захекані й збуджені: як бавитись – то бавитись, що то на нас нашло?

...Після несподіваного й бурхливого концерту взяли тайм-аут. Тато Магди перший рушив до мангалу, перекурити та й братися потихеньку за приготування шашликів. Жінки зробили «проміжну кавку» – ту, яку п'ють не у фіналі застілля, а у розпал львівських

забав. Пішли з горнятками до лавки-фортеці, прихопивши з собою пласкі подушки, аби не тягнуло холодом від каміння.

– Про що, дівчата, мрію – аби нарешті з'явилися парфуми з ароматом свіжозмеленої кави, – зробивши ковток, зауважила Ірина.

– Знаємо-знаємо, по два дні не витягаєш із сумки пакуночки з меленою кавою, – озвалася Магда. – Для чого тобі штучний запах, якщо є натуральний? Від парфумів, які пахнутимуть кавою, тебе рано чи пізно знудить.

– А ще хотіла б відчувати ідеальне поєднання чоловічого й жіночого, – повело Ірину на філософію. – Хотіла б переконатися, що цілковита гармонія між чоловіком та жінкою можлива. І може тривати довше, ніж кілька хвилин... чи кілька годин.

– Які в тебе мрії конкретні! – позаздрила Луїза. – А мої... навіть не мрії, а радше бажання... вони частіше виникають методом від протилежного: цього не хочу і цього не бажаю. Якби я точно знала, чого хочу, то б усі зусилля скерувала в одному напрямку...

– Хочу змін, дівчата, – підтримала подругу Галя, вмоштуючись на нижній сходинці. – Ходжу, мов та конячка по колу. І рік тому так було, і п'ять років тому. І буде так за рік, і за п'ять. Якась криза жанру... Хочу спробувати щось інше. Стати нарешті господинею свого часу, навчитися не піддаватися суєті, марноті марнот. А так, щоб наприкінці дня результат був – не одноденка, а наче цеглинка в будівлі... Аби потім озирнувся – ось вона, будівля, стоїть. Я зробила.

– Стоп-стоп-стоп, – зупинила подругу Луїза. – Ми вже це чули кілька років тому. Ти ж маєш те, про що мріяла, – свій журнал. Чого тобі ще? Яка ще будівля?... Чи ти не роботу маєш на увазі?

– А чого ми про це раптом заговорили? – Галя не відповіла, завернула розмову в інший бік. – А! Це Ірина зі своєю кавою почала!

– Отже! – втрутилася іменинниця, у неї в руках звідкись узявся грубенький стосик фотографій. – Настав час роздачі світлин з нашого останнього виїзду у Карпати. Ходімо, дівчата. Хлопці-і! Ми йдемо до ва-ас!

За нею потягнулися до мангалу дівчата з горнятками.

– Розпочинається конкурс на правильну відповідь! У нагороду – фото. Перше запитання: чий кошик з грибами був найефектнішим?

Чоловіки пожвавилися.

– Мій, наскільки пам'ятаю.

– Не сперечайтесь, мій. Хоча це був не кошик, а відро.

– Ще будуть пропозиції?... Ні? Увага на фото!

На фото, яке Магда виставила перед собою жестом телеведучої, виявився портрет їжачка: у майже порожньому кошику з кількома невиразними маслюками поруч. Усі й забули, що того дня Ігор спіймав сивого їжачка і майже відразу відпустив його у високу траву. А Магда встигла зробити вдалий кадр.

– А кошик чий?

– А кошик мій! – повідомила іменинниця. – Ніхто не відгадав, фото залишається авторові. Наступне запитання... Хто взяв перше місце у номінації «Вираз обличчя»?

Слухачі не квапилися з відповідями.

– Хтось із нас, коли ми нарешті влаштували собі привал із застіллям, – висунув свою версію Ігор. – Думаю, коли ми з Віктором вигукували «Будьмо!».

– Або коли ми штовхали машину, – згадав Віктор.

– Ні перше, ні друге... Здається?... Тоді гляньте!

З фото дивився набурмосений Ігор – погляд знизу, з-під насуплених брів – сидів під кущем червоний, напружений, заскочений фотооб'єктивом.

– Не може бути! – заперечив Ігор. – Ти не могла мене упіймати у такий момент.

– Це мій чоловік загубив ніжик і шукає, – дала правильну відповідь організаторка конкурсу. – Пам'ятаєш, Ігоре? А ти що подумав?...

У фіналі гри за кількістю отриманих світлин перемогла Луїза. Того карпатського дня вона найчастіше потрапляла у кадр. Усі визнали найвдалішим її фотопортрет біля молоденької осики: відблиски

сонця на щоці та у рудому волоссі, досконале тло – зелено-червоне
листя, дрібне й кругле, наче мідні монетки...

2

Луїза і Кінь

При вході у бар Луїза зустрілася поглядом з чоловіком, він сидів обличчям до дверей і неуважно слухав жінку навпроти себе. Луїза відшукала вільний столик, відчуваючи, що незнайомець не зводить з неї очей. Його супутниця і собі глянула, чому щойно скляний, відсторонений погляд співрозмовника помітно ожив. Хоч де опинялася Луїза – у коридорах телеканалу, у крамниці, на пляжі, де завгодно – на неї завжди звертали увагу. І не тому, що ця ефектна мідноволоса жінка мала помітний виступ на спині над правою лопаткою. Власне, не горб відразу впадав у вічі. Приголомшливим було поєднання очевидної фізичної вади зі сповненим гідності, теплим, небайдужим поглядом. Виразні очі, густе руде волосся, аристократичні руки з тонкими зап'ястками – і потворні наслідки дитячого сколіозу. Всупереч усім законам гармонії таке поєднання не псувало її зовнішності, а найсильніший ефект справляла трохи уповільнена граційна хода – результат тривалої й виснажливої роботи над собою.

Якось донька Ірини пожалілася їй: фізкультура в університеті – непотрібний предмет, усі намагаються сачканути. «Уявити лише: двічі на тиждень складати дурні нормативи!» – обурювалася Сонька. «Уявляти немає потреби, – спокійно зреагувала Луїза. – Я усе життя, день у день, протягом години складаю свої особисті нормативи. Ніхто не примушує. Якщо не робитиму цього – почну шкутильгати». – «Чому?» – не зрозуміла дівчина. – «Бо через викривлення хребта права нога коротша за ліву на два сантиметри, – приголомшила мамина подруга. – Не помічала?»

...Луїза сіла за вільний столик так, аби бачити вхідні двері, замовила каву й неспішно розпалила свою вересову люльку. Залою для курців поплив аромат тютюну «Captain Black». Файкування

передалося Луїзі від прабабці-гуцулки. З дитинства пам'ятала цей давній гірський жіночий ритуал, від натоптування люльки та припалення – до чищення. Берегла пожовклу світлину з відламаними кутиками – баба Параска з файкою в руці; а було їй тоді вже добряче за вісімдесят років.

Кілька відвідувачів повернули голови до джерела благородних пахощів. На відміну від цигарок з їхнім хамським запахом, розпалена файка має королівський шлейф, вона схожа на доглянуту жінку з витонченими манерами: присутність і одної, і другої неможливо не зауважити.

Кінь спізнався. Це не прізвисько, Кінь – прізвище. Луїза усміхнулася, коли він так уперше назвав себе. Однак з'ясувалося, що це навіть не творчий псевдонім. «Я від роботи не здохну. І ті, хто зі мною, теж мусять пахати. Або шукати собі іншого режисера». Вона думала, що вони не спрацюються. Але згодом виявилось, що саме він розумів її ідеї з півслова і вмів так вибудувати програму, що результат виходив кращим, хоч і помітно іншим, аніж попередньо уявляли.

Вона прийшла на телебачення, не маючи жодного досвіду роботи у засобах масової інформації. Почула з телеекрану оголошення – запрошували амбітних і креативних спробувати себе у ролі телеведучих та тележурналістів.

Два дні думала – і придумала.

Заступник директора телестудії попереджав кожного претендента: у вашому розпорядженні три хвилини. Як ви бачите свою роботу на новому телеканалі? З якими ідеями прийшли? Дякую, залишіть секретарці резюме, можливо, ми вам зателефонуємо.

Луїза прийшла у бежевому з голови до ніг, подивилася заступнику директора в очі і сказала:

– Я хочу вести програму, що називатиметься «Потвора». Це будуть розповіді та дослідження про явища, які виникають на межі припустимого. Іноді потворні, однак лише на перший погляд. Адже навіть лінія краси, подовжена до безкінечності, стає не досконалою,

а огидною. Матеріалу не бракуватиме. Люди, які прагнуть досконалості, часто роблять речі, що руйнують їхню природну гармонію, натомість збої у благих намірах природи, так звані помилки природи, насправді згодом виявляються новими варіантами прояву досконалості...

Заступник директора мовчав. І вона вела далі:

– Це буде програма-провокація. Насправді ми будемо говорити про красу, але зі зворотного її боку. Провокація і гра полягатимуть у всьому, починаючи від назви. Глядач швидше зверне увагу на «Потвору», ніж на «Красу». І не помітить, як опиниться немов муха на стелі – догори ногами. Тобто подивиться на речі новим поглядом. Більшість шедеврів, скажімо, сприймають спочатку як виклик доброму смаку і гармонійному порядку речей. І Ейфелеву вежу, і Едіт Піаф свого часу зовсім не вважали надзвичайними і видатними... Усе це стається тому, що у справді красивому завжди є елементи потворності, а у негарному завжди є прояви привабливості. Але є одна суттєва відмінність: краса може бути підривною, а потворність завжди правдива.

Співрозмовник слухав її мовчки.

– Ось список тем для перших випусків програми, – перейшла до конкретики Луїза і подала своєму мовчазному візаві аркуш із друкованим текстом. – Потрібні помічники-журналісти для розроблення тем і режисер із нестандартним поглядом. У кадрі працюватиму я.

– Почекайте, – озвався нарешті заступник і пішов за директором.

Вона загіпнотизувала обидвох своїми очима коньячного кольору, натиском і чітким баченням того, що робитиме. Ніколи дотепер їм не доводилося бачити таку потворність, що пульсує потужними хвилями життя, – у досконалій упаковці. Ця жінка була позбавлена усіх комплексів, пов'язаних із зовнішністю, виглядала настільки нестандартно, що бентежила лише своєю присутністю.

Її взяли на випробувальний термін, але всі знали від самого початку, що вона працюватиме на телеканалі.

Коли знайомили з творчою групою, Луїза вперше побачила чоловіка, подібного до великого Вінні-Пуха, який всупереч етикету перший подав їй руку і сказав: «Кінь».

...Жодного іншого чоловіка вона б не чекала за столиком у кав'ярні вже п'ятнадцять хвилин. Навіть на ділових зустрічах робила поправку лише на десять, не більше. Великодушно, хоча й дещо зверхньо, давала фори непунктуальним і нездатним правильно розрахувати свій час. Жила за годинником, наставленим на п'ять хвилин вперед. Коли її запитували: «Котра година?» – вона, глянувши на мобілку чи на циферблат наручного годинника, відмінусовувала для інших свої рятувальні хвилини.

Де ж той Кінь? Треба нарешті встати і піти.

...При першій зустрічі він запитав її:

– Де ви працювали?

Вона назвала бюро перекладів Оксани Смик та «Інтернешнл Хаус». Це були останні місця роботи.

– Чому не на радіо? – з цікавістю розглядав він її, витираючи велике жовте яблуко рукавом свого джемпера. – З таким тембром голосу! Хоча вам і в кабінеті психологічного розвантаження ціни б не було. Або у службі «Секс по телефону».

Добре, що він не побачив виразу її очей, – хтось із хлопців у кімнаті зі смаком захрумтів яблуком, і вона відволіклася на різкий звук. Що тут у них, apple-break? Її обличчя, коли вона знову подивилася йому у вічі, залишалося незворушним. Вона вміла за секунду опановувати себе.

– Як ви здогадалися? З такою свободою від умовностей вам би у сутенери...

Він задоволено заіржав, відкинувши голову назад, у повній відповідності з прізвищем. Немов жеребець. Стиснув яблуко у лапищах, воно, бризнувши соком, розчахнулося на дві рівні половинки, і одну з них простягнув їй.

– Ні-ні, я не хочу. Дякую, – відмовилася вона.

– Беріть! – Він майже силоміць вклав їй у долоню гостинець. – Не хвилюйтеся. Джемпер чистий, я його позавчора прав.

– А руки? – поцікавилася Луїза. – Чисті?

– Чисті руки у того, хто ще не брався за розум, – відповів Кінь.

Тепер уже зареготали хлопці – роти напхані яблуками, малопривабливе видовище. Ох вже цей грубий чоловічий гумор... Що за жарти?... Усі вдавали, що зайняті чимось, проте з цікавістю прислухалися до розмови новенької з Конем. Він у них тут, мабуть, за клоуна.

Луїза відкусила від яблука, сказала лагідно:

– З чистотою думок усе зрозуміло.

– А я не зрозумів щодо голосу, – не вгавав той. – Ви з нього професійно коли-небудь користалися чи ні? Голос у вас – те, що треба. Ми саме на ньому акцент робитимемо. Це буде ваша фішка.

У її трудовій книжці було з півтора десятка записів. Ще кілька робочих місць там не були зафіксовані. Працювала референтом директора фармацевтичної фірми, менеджером з персоналу у стоматологічній клініці, провідним фахівцем у відділі зв'язків із громадськістю страхової компанії... Тільки-но відчувала, що їй нецікаво або немає вже чого навчитися, чи виникала можливість отримати більш оплачувану роботу – без зайвих вагань закривала прочитану сторінку і спішила зазирнути на наступну, часом прогортаючи нецікаві місця. Вона не розуміла: як можна по двадцять років гарувати на одному місці?...

Той факт, що у трудовій біографії Луїзи трапився рік роботи у фірмі «Голоси сирен», був відомий лише трьом найближчим подругам. Дівчатам і жінкам зі служби «секс по телефону» непогано платили. Серед майстринь розмовного жанру траплялися й віртуози, наприклад бабці з дівочими голосами, глави сімейств, вони працювали, затиснувши телефонні слухавки плечем, – говорили у мікрофон, не випускаючи зі спритних пальців дротиків та недоплетених шкарпеток для внуків. Луїза мала усе необхідне для цієї роботи: живу фантазію, бурхливу уяву і низький оксамитовий

тембр голосу. Бавилася з чоловічими голосами, вигадливо провокуючи, вигадуючи неймовірне. Але їй швидко набридла передбачуваність на тому кінці дроту.

Як Коневі вдалося при першій зустрічі влучити у десятку? Що б він сказав, якби дізнався, що своїм недолугим жартом висмикнув правдивий факт із її трудової біографії?...

...Кінь увірвався до бару, ледь не розтрощивши скляні двері. Гримнув так, що опинився у центрі уваги. На секунду зупинився, приклав руку до грудей, покаюнно глянув на господиню за стійкою й у два кроки вже був біля Луїзи.

– Лу, готовий до страти. Винен. Мобіла, зараза, здохла. Не мав звідки передзвонити. Обіцяю чекати на тебе усе життя... У подібних випадках.

Подумала: цікаво, що промайнуло в його голові між двома останніми фразами? Молотить язиком не думаючи – чи навмисне ставить капкан?... А вголос сказала:

– Будеш мені винен. Можеш уже починати віддавати солодким.

– Ти ж не їси солодкого, – нагадав Кінь.

– Я що, руда? Звичайно, їм, – відповіла Луїза, трусонувши вогняною гривею.

– Ти – чудо, – засміявся Кінь, піднімаючи руку – точнісінько учень на уроці, – і озирнувся у пошуках офіціантки.

Насправді солодкого не хотілося. Вона давно віддохотила себе від тістечок і цукерок. То чого ж раптом таке бовкнула? Луїза ще зі шкільних часів помітила за собою цю особливість: що більше їй подобався хлопець, то дурнішою вона робилася у його присутності. Поруч із тим, у кого була закохана, перетворювалася на тиху, спантеличену недоріку. Проте звабити хлопця або чоловіка у стані «рівного дихання», з незначною домішкою симпатії до об'єкту, було справою безпрограшною. Звідкись брався кураж, швидкість реакції, особливе відчуття легкості життя і нюх на правильний наступний хід у цій захопливій грі. І чоловік не зводив з неї очей, як кобра з сопілки факіра. Для успіху їй потрібна була лише одна умова – легка

скороминуча закоханість, а не тягуча вагомість щохвилиної залежності від іншої людини. От сказав він щойно: «Обіцяю чекати на тебе усе життя», а в неї вже й серце впало. А треба було теж відповісти щось двозначне: «Куди ти дінешся? – наприклад. – Коней на переправі не міняють...» Щось таке. Був би на місці Коня якийсь інший Кінь – так би і сказала. А тут розгубилася, як дівчисько...

Чого покликав? Чого призначив зустріч?... Щось особисте? Ні. Відсутність серйозних, та й несерйозних намірів теж наразі була очевидною. Але те, що він сказав, коли на столі з'явилися тістечка, кава та коньяк у череватих келишках, стало цілковитою несподіванкою.

– Лу, ми не будемо робити програму про казино.

– З якого дива? – не зрозуміла вона.

– Просто не будемо, і все. Не можу наразі більше нічого сказати.

Навіть усміхнувся, дурниці, мовляв, нема про що розводитись.

– Що за таємниці мадридського двору, чорт забирай?! – мовила вона. – Задля цього ти витягнув мене сюди і змусив чекати? Поки ти догулював відпустку, ми зібрали матеріал, зробили підводки, зняли вставки. Залишилося зробити основні зйомки у гральній залі, і по всьому. А ти мені кажеш: давай відмовимося від цієї дурки. Що сталося?

– Далеко не кожне запитання передбачає миттєву відповідь, Лу. Це саме той випадок. Якщо я кажу ні, значить, ні, і наразі цього достатньо. Не треба наполягати. І, до речі, дозволь нагадати: ви цю тему вирішили робити, коли мене не було... То що – за нас?...

Луїза до свого коньяку навіть не торкнулась.

– А чого ти мовчав раніше? Ти що, тільки сьогодні про це дізнався?

– Ми повернемося до цієї розмови. Згодом.

– Коли? – напосідала вона.

– Ніколи, якщо не зміниш тону!

Луїза завмерла, тоді граційно потягнулася до попільнички й акуратно витрусила вміст своєї люльки. Кінь посьорбував із келишка,

спостерігаючи, як Луїза хлюпнула у файку коньяку й розтерла дерево м'яким фетром. Вона зосередилась на своїх рухах, вичищаючи вересові нутрощі від залишків тютюну. Здавалося, забула про співрозмовника, повністю переключивши увагу на свою забавку. Тоді сховала люльку у футляр, застібнула торбинку і підвела очі на офіціантку, що проходила поруч:

– Ви цукор до кави давали?

Паузу Луїза витримала не гірше від досвідченої актриси, повільно порахувавши до десяти. У Коня теж витримка виявилася будь здоров.

– Одну грудочку, – винувато відповіла офіціантка. – Не треба було?

Луїза махнула рукою – «дурниці, усе гаразд» – і лагідно запитала Коня:

– Коли?

– Що коли? – не зрозумів він.

– Коли повернемося до цієї розмови?

– Не знаю наразі. Знаю, що повернемося.

– То яке тістечко вибираєш?... – поцікавилася Луїза. – Я хочу сирник.

Вона звикла, що саме жінки, а не чоловіки надійніше тримають своє слово. Принаймні в її оточенні. Такий був її особистий досвід. Для більшості чоловіків, які їй зустрічалися, слова нічого не важили, були дешеві, як борщ. Дав слово – забрав. Пообіцяв – не зробив. Ляпнув – забув... І не робив собі з цих дурниць жодної проблеми – обставини, мовляв, змінилися, вчора думав так, нині інакше. Чоловік міг у запалі сказати щось справді образливе, а згодом здивуватися, що вона ці слова запам'ятала. Як в анекдоті: «Куме, ти що – обідився?...»

А Кінь словами не розкидався. Хоча іноді було незрозуміло, жартував чи був серйозний. Цю його особливість – відповідати за сказане – Луїза спочатку зауважила з подивом, згодом

переконалася, що це не випадковість, а прояв характеру. А потім закохалася, як десятикласниця.

...Нічого не вдієш, доведеться набратися терпіння і дочекатися, поки він сам пояснить, що до чого.

3

Галя. Журнал «Цікаво жити»

Чи є життя після сорока п'яти? Чи це вже доживання, коли усе найважливіше відбулося і дорога лежить не на ярмарок, а з ярмарку?

Коли ровесниці починали говорити на цю тему, у хід зазвичай йшла напускна бравада у стилі «баба ягодка оп'ять» або чужорідні конструкції «у нашому віці...» та «коли я була молодою...».

Галя ні з ким не сперечалася. Особливо з представницями другої категорії. Не було сенсу. Такі жінки і в двадцять п'ять уже були юними тітоньками. А Галці пощастило, бо вона знайшла своїх. Найближчим подругам – Луїзі, Магді та Ірині – нарікати на вік було нецікаво. Немов уклали з роками угоду: вони не звертають уваги на паспортні дані, і вік їх теж не турбує.

Давно зрозуміла: одним людям більше вдається перша половина життя, іншим – друга. Тільки треба не втратити свій шанс.

До сорока вона розривалася між роботою в газеті «Площа Ринок» і домом. Її відділ називався «Людина», улюблений жанр – інтерв'ю, професійне хобі – відкриття імен майбутніх знаменитостей. Першою взяла інтерв'ю в маловідомого викладача економіки, він сміливо мислив, нестандартно викладав свої ідеї, а через кілька років, коли вже став міністром економіки, вже не мала до нього жодної цікавості.

Повернулася свого часу з фестивалю «Червона Рута» і написала не про переможця, а про дівчинку, яку журі належно не оцінило, самовпевнено пообіцяла: слідкуйте за цією співачкою, на неї чекає успіх. І саме ця дівчина через кілька років стала переможницею «Євробачення»...

Почула якось у столичному нічному барі, як співає чорношкіра дівчина, підійшла до неї: «Хочу написати про вас у газету».

Заскочена увагою співачка наступного дня протягом двох годин охоче розповідала про батьків, своє кохання, боротьбу із зайвою вагою, до якої схильна, і про те, що вона більше любить співати українською, бо ця мова краще лягає на музику. Ніколи згодом, ставши відомою, співачка вже не давала таких щирих, відвертих інтерв'ю.

Як мисливський пес, відчувала Галя майбутніх зірок. Вона любила початківців – талановитих, жадібних до роботи та успіху, ще вільних від штучного піару, фінансових обов'язків і залаштункових зв'язків. І нерідко цікавість до них зникала саме тоді, коли вони досягали успіху і починали жити за законами політикуму або шоу-бізнесу, що у принципі те саме.

А вдома на жінку-газетярку чекали завали невідкладних справ, що непомітно і вперто виростали у чергову побутову джомолунгму. На стелях помічала ганебне павутиння, а у щоденнику Віктора-молодшого «двійки» й категоричні, написані червоним, із кількома знаками оклику, звернення учительки до батьків. Старший син Сергій із говіркого та відвертого «маминоного синочка» на очах перетворювався на меланхолійного мовчуна, і треба було якшвидше зрозуміти, що сталося. А чоловік, Віктор-старший, що виріс на узбережжі Азовського моря на баклажанах, помідорах і кавунах, ображено запитував: «Ми що, цього року так і не скуштуємо домашньої ікри з синеньких?...» Хлопці вперто розкидали шкарпетки по квартирі, а коли ті знаходилися, то обов'язково чомусь без пари. Пес Рудий, потерпаючи від сезонної линьки, залишав шерсть на килимах і по кутах коридору. А чоловік ніяк не міг позбутися звички вішати вологі рушники на спинки крісел і дверні ручки.

Побут наступав на усіх фронтах – Галя тримала оборону.

Їй усе вдавалося наполовину – і на роботі, і вдома.

А у чоловіка тим часом справи впевнено йшли вгору: він успішно ганяв машини з німецьких шротів в Україну і до того часу, як ввозити старі іномарки стало не вигідно, вже мав станцію техобслуговування на кільцевій дорозі біля Львова.

- Давай купимо дім, – сказав він якось дружині.
- На яку суму ти розраховуєш? – запитала вона.
- Тисяч сто...
- Дай мені – я журнал зроблю.

З такими грошима тоді можна було і будинок будувати, і журнал відкривати.

Вони посварилися. Дім так і не купили – далі жили у звичайній трикімнатній квартирі панельного будинку. Діти один за другим закінчили школу і вступили до «Політехніки» – і розумник Сергій, і бешкетник Віктор-молодший.

А на роботі усе без змін, тобто щодня усе спочатку, з нуля. Вона очолювала вже не відділ, а культурно-освітницький департамент газети, до якого входило кілька відділів. Писати самій часу не залишалося. Не раз пізно увечері перед «скиданням» номера переглядала готові шпальти газети і розуміла, що завтра читач триматиме у руках пристойний, такий, що не соромно, номер газети, але жодної публікації під її прізвищем там не буде. Її зусилля розчинялися тепер у кожній сторінці – від заголовків до підписів під фото. Втолювалася вона ще більше, а особистий результат губився в загальній справі. Знайомі при зустрічі неодмінно запитували: «Чому ти не пишеш?...»

У неї не залишалося ні сил, ні часу на свої матеріали. Її задуми тепер втілювали інші, а вона відчувала себе зручним для команди тренером. Ділилася з початківцями своїми ідеями, сама телефонувала зіркам, аби ті не відмовили в інтерв'ю невідомому наразі журналістові. Безпорадним допомагала скласти список запитань. Потім редагувала тексти, виправляла смислові й навіть орфографічні помилки, викреслювала відверту дурню і прибирала двозначності. «Як відчутно прогресує ваша Стахура, – зауважила якось Ірина, гортаючи свіжий номер “Площі Ринок”, – я думала, з неї нічого путнього не вийде...»

Напередодні саме з цим матеріалом Стахури Галя особливо намучилася, і тепер, після зауваження подруги, вкотре замислилася

над тим, що своєю підвищеною увагою до таких нездар вона знищує себе як професіонала. Обмежує себе, заганняє у прокрустове ложе нереалізованих можливостей. Журналіст, що лише редагує? Ще трохи, і її перо виявиться іржавим.

Писала вона тепер лише у відпустках. Це були не газетні матеріали, а записи у блокноті-щоденнику: думки, спостереження, замальовки, діалоги – писанина для себе. Одного разу на відпочинку в Карпатах, у Гребенові, побачила на березі річки Зелем'янки закинуту напівзруйновану будівлю. Таких будівельних викиднів у роки економічного занепаду в горах не бракувало. З провалля вікон пнулися до сонця гілки ув'язнених арматурою та бетоном дерев і кущів. Уздовж страхітливого плоду збоченських стосунків людини і природи тягнулася доріжка з бетонних плит – у нікуди, у хащі дикої бузини. Зі шпар між плитами лякало порожнечою провалля вічної темряви. Поки поверталися на базу, Галя розповіла дітям історію, яку придумала по дорозі. Фільм жахів про зміїне місто в закинутій карпатській будівлі, фільм про те, як природа мстить людям за насилля над собою. Вона й справді наче переповідала побачене на екрані – хлопці слухали, роззявивши роти. А вона думала: треба записати, це ж готовий сценарій. Завтра запишу.

Але пролетіло завтра, промайнуло післязавтра, минув тиждень. Закінчилася відпустка, розпочався новий робочий рік, а вона так нічого й не записала. Натомість дуже швидко забула деталі, героїв і навіть фабулу – пам'ятала лише, що події в її історії розгорталися динамічно й моторошно, аж мурашки бігли за плечима.

Вона і далі працювала у газеті, хоча вже була впевнена – незабаром у її житті відбудуться зміни. Уява малювала журнал, глянцевий, про неординарних людей для неординарного читача. Назва його точно передавала б зміст – «Цікаво жити». Не маючи жодного варіанту щодо фінансування проекту, протягом кількох місяців після роботи й у вихідні Галя завзято готувала ґрунт для майбутнього видання. Завела два грубі блокноти. В одному

записувала ціни на оренду приміщень, друкарські послуги в різних друкарнях, тези розмов із фахівцями: друкарями, комп'ютерниками, дизайнерами, розповсюджувачами, їхні поради...

Другий блокнот розпухав від ідей. Зміст журналу – ось що буде найважливішим, усе в ньому буде новим, неординарним, не таким, як у журналах, подібних між собою як брати та сестри. Галя прокидалася вночі від думок, вибиралася з-під ковдри, записувала на кухні у блокнот зрозумілі тільки їй ключові слова, що означали майбутні рубрики, теми, напрями. Зранку знаходила ці записки самій собі:

«Цитатник.

Аукціон речей.

Втрачена можливість.

Моя країна – це я».

І згадувала нічні ідеї.

Чоловік мовчки спостерігав за її бурхливою діяльністю.

Якось вона сказала Вікторові: якщо зробити такий журнал, як я придумала, це буде класний бізнес і прибуткова справа.

Він запитав, чи вона знає про те, скільки вітчизняних журналів змушено закрилися саме з протилежної причини. І чи вона свідома того, що усі теперішні успішні медіа-проекти – це чужі відгалуження, а стовбури з корінням – у Росії, Швеції, Німеччині, деінде... Вона відповіла, що такого, як вона придумала, не робить ніхто. І що на неї, окрім власної фантазії та неабиякого досвіду, працюватиме фактор людських стосунків. Із багатьма відомими людьми вона свого

часу робила такі визначальні, пам'ятні інтерв'ю, що навіть через роки, називаючи себе у телефонній розмові, чула у відповідь: «Звичайно, пам'ятаю! Дуже приємно вас чути!» Час пустити в діло і цей капітал, недаремно ж він накопичувався роками.

– Ти поганий менеджер свого часу, – не поступався Віктор. – Тягнеш і свою, і чужу роботу. З такими звичками твоє місце серед заступників.

Вона брала до рук книгу і демонстративно виходила з кімнати: нема, мовляв, із ким говорити.

– Де твоя команда? З ким робитимеш журнал? – повертався до розмови Віктор.

– Команда? – підхоплювалася Галя. – Та я ще нікому нічого не говорила, крім двох найближчих подруг! А вже звідусіль пропонують себе такі люди, з якими за будь-який проект можна братися! Я впевнена в успіху, мені потрібні лише гроші.

– Люди в таких випадках починають із бізнес-плану, – сказав одного вечора Віктор.

– У мене є бізнес-план.

Вона принесла зі спальні блокнот.

Він переглянув її записи, кілька разів видав зверхнє «пс-с!». Вона терпляче чекала, ледве стримуючи себе. Хотілося вихопити з його рук блокнот і дати ним чоловікові по голові.

Нарешті Віктор запитав:

– Для чого відразу створювати власну систему розповсюдження? Можна ж спочатку скористатися послугами однієї з уже існуючих?...

І вона полегшено зітхнула: він дасть гроші.

...Тепер, коли минуло два роки, як почав виходити журнал «Цікаво жити», Галя могла нарешті зізнатися у тому, що хоч і була впевнена у собі, але не настільки, як показувала у перші організаційні місяці чоловікові, його товаришу, який став її партнером з бізнесу, подругам і тим, кого збирала у команду. Під ранок, коли не спалося, вона не раз впадала у паніку. Було страшно, що нічого не вийде.

Уява малювала моторошні картинки. Люди, які пішли за нею, опиняються без роботи. Журнал не купують. Гроші Віктора і його компаньйона пропадають. Але вранці вона казала собі, що все йде як слід і сьогодні вона зробить іще один, бодай маленький, крок уперед. Одягалася як переможниця. Варила собі міцну каву і йшла до людей. Чому ж тепер, коли справи в журналі нарешті вирівнялися, з'явилося знайоме за газетою відчуття біганини по колу?

Що знову не так? Чому вимріяний журнал уже не тішить? І звідки відчуття, що було вже, як у дитячій грі, «тепліше, тепліше» і раптом замість «гаряче» знову робиться «холодно, холодно»?

Спробуєш це пояснити, хай навіть і подругам, які завжди на твоєму боці, не зрозуміють, нагадають: добра добувши, кращого не шукай, бережи, що маєш. Усе так. Але чому на душі так мулько? Що їй ще треба?...

4

«Фіалки щосереди»

Середа – день зустрічей, дівич-вечір. Вони їх називали «Фіалки щосереди». Намагалися бодай два вечори на місяць у середу залишати для спілкування вчотирьох. Цього разу вирішили подивитися панораму, що відкривалася з галереї кафе на останньому поверсі будинку в центрі міста. Складні стіни давали можливість побачити знайомі вулички з висоти пташиного польоту. Львів розкинувся перед очима каскадом старих дахів, лискучих від вечірнього дощу. Імпресіоністська мжичка додала пейзажу переконливості: побачили б таку акварель у крамниці чи на виставці, відразу б пізнали: за завісою дощу саме Львів.

– Я колись бачила подібну картину з квартири одного знайомого, – згадала Ірина.

– Ігоря? – уточнила Луїза.

– Ні, Сергія. Пам'ятаєш? Він мав тут неподалік «кавалєрку» – малесеньке помешкання, вхід із балкона, газова плита у коридорі. Тіснява навіть для одного. Але з вікна відкривався фантастичний краєвид: до самого горизонту – дахи, дахи... Можна було спостерігати, як жінки розвішують білизну на балконах внутрішніх двориків або позмагатися у грі «Хто швидше знайде десять котів?» – і нарахувати їх з півтора десятка... Якось, коли ми вже втомилися одне від одного, Сергій запитав, чим мене ще приваблюють наші зустрічі. Я відповіла: краєвидом з вікна...

– Не образився?

– Чого б це? Він визнавав за мною свободу слова. І волевиявлення.

– Рідкісний тип чоловіка, – прокоментувала Луїза.

– А також мітингів і демонстрацій...

– Вимираючий вид.

– Свободу пересування та листування.

– Таких не буває, Ірко.

– У тому-то й річ! Мрію вголос.

Дівчата засміялися.

– А чому розбіглися? Тільки не дуркуй, скажи чесно.

– Кажу. Почав обмежувати усі вищезгадані свободи. Чудес не буває... Мені хотілося, щоб він був таким, яким собі науявляла. А він був, який був... Мав звичку вирішувати за мене, контролювати мої вчинки, захоплювати мій життєвий простір. «З ким це ти щойно розмовляла по телефону?», «Хто цей чоловік, з яким ти привіталася?», «Куди це ти так вирядилася?»... І головне – тон. Такий зневажливий, контролюючий, зверхній. Мовляв, знаємо ми вас, бабів... Аж кортіло дати йому правдивий привід для підозр.

Ірина у стосунках із чоловіками не терпіла монотонності й половинчастості, як Луїза з місцями роботи. І легко ставила крапку у відносинах, наступного ж дня відчуваючи готовність до нового пошуку.

– Не страшно щоразу залишатися самій? – запитала Магда.

– А чого боятися? – У голосі Ірини знову забриніли нотки веселої зухвалості. – Це ж тимчасова самотність. Будь-якого дня за будь-яким рогом я можу зустріти ЙОГО. Навіть сміття виношу, попередньо причепурившись перед дзеркалом. А раптом ВІН уже вирушив назустріч, щойно викинувши зі свого життя тягар минулого?...

Ірина вдалася у свою рідну тітку Улю. Та була красунею в молоді роки, згодом важко переживала ранню інвалідність, але не визнавала себе переможеною. Сидячи у візочку, перекидала руками позбавлені чутливості ноги, немов корабельні канати, і втішала подруг племінниці, коли вони розходилися зі своїми хлопцями чи чоловіками:

– Чого засумувала? Кохання важко знайти. Що з того, що він виявився не мужчиною твого життя? І подальший може виявитися не твоїм, і ще один, і ще... Мені б ноги, я б шукала свою половинку, того

одного-єдиного, поки б не знайшла... Хай би хоч сотню перебрала!

За сусіднім столиком чоловік, жінка та дитина їли морозиво. Жінка робила усе швидко й енергійно: навела на своїх хлопців об'єктив фотоапарата, скомандувала: «Ближче один до одного, ближче! Усміхайтесь!» Тато з сином слухняно зблизили голови, волосся в обох однаково стирчало їжачком. За їхніми спинами відкривалася панорама мокрих дахів. Гарний мав вийти кадр. Блимнув спалах. Жінка діловито сховала фотоапарат у футляр, квапливо приступила до десерту, впоралася з ним, підсунула ближче до себе креманку чоловіка – він до її вмісту заледве доторкнувся. Моторна жінка весь час перебувала в русі: витерла малюкові руки паперовою серветкою, зняла з чоловікових вусів непомітну крихту, покликала офіціанта, попорпалася у торбинці. Чоловік щось стиха говорив хлопчикові, показуючи за вікно, малюк щось відповів, мабуть, смішне, бо тато розреготався. Хлопчик, дивлячись на нього, теж. Жінка залишалася незворушною. Вона уважно вивчала рахунок і нагадувала зараз сувору виховательку двох братів. Коли сім'я направилася до виходу, офіціант розкрив шкіряну книжечку з рахунком, у яку мати сімейства вклала кілька купюр, і розчаровано закрив. Мабуть, йому зовсім нічого не залишили на чай.

– Ніколи б не змогла так поводитися з чоловіком, – порушила мовчанку Галя. – Вона ж біля нього, як мама. Хоча, може, його саме це і влаштовує... У кожній сім'ї – свої мухи. Колись я думала, що наш шлюб із Віктором ненадовго, а потім, через років п'ятнадцять, зрозуміла, що ми залишаємося разом, мабуть, тільки через одну причину. Не контролюємо одне одного, не припинаємо до себе силоміць, даємо одне одному свободу. Я довго не витримала б, якби щовечора чоловік заводив те саме: де була? з ким спілкувалася?... Та і я не чіпляюся до нього: знову зібрався до Петра у карти грати? не набридло? І не телефоную по кілька разів на день: де ти? чий там голос поруч? Багато речей, через які жінки влаштовують істерики, сприймаю спокійно...

– Як вчора, – нагадала Ірина.

– Я ж не кажу, що ми не сваримося! – погодилася Галя. – Якщо мене щось дійсно дратує, я не стримуюсь... Як вчора. Іноді Віктор мене бісить так, що, здається, вбила б. Але через дрібниці не смикаю. Не пиляю, як бензопила «Дружба». Хоча... Трохи більше уваги від нього не зашкодило б...

– А я думаю, чоловікові треба говорити про те, що тебе не влаштовує, – сказала Магда. – Усі проблеми варто проговорювати, особливо дрібні, бо вони накопичуються і врешті-решт стають основними. А натяки не допомагають, чоловіки їх не розуміють.

– Припини, – відмахнулася Галя. – Хоч натяками, хоч прямим текстом, а чоловік до перевиховання не надається. Безнадійна справа. Який є, таким і сприймай, або ж відразу розбігайтеся.

– Не можу погодитись. Ми усі одне на одного впливаємо, – наполягала Магда. – Варто лише зрозуміти, чому він робить саме так, і поговорити з ним чесно й відверто. От Віктор... Якщо йому сказати: «Як твоя Галка смачно пече!», він мовчки втовче півпляцка, і на тому крапка. Не словом, а ділом оцінить. Проте якщо вже солодке не вдалося, тоді тримайся. Розповість усім: «Галка вчора таке чудо спекла... Мало зуби не поламав». Ми вже до цього звикли, а сторонній людині дивно: що то, мовляв, за стосунки? Що то за ставлення до жінки?... А знаєте, чого він так робить?

– Та ж характер має – не приведи Господи...

– Поясню. Тим більше що він і сам, мабуть, цього не усвідомлює. Знаєте, що це?... Забобони! Відголоски стародавніх марновірних уявлень. Як у нас, на Західній Україні, кажуть про немовля, зазираючи у візочок?... «Тьху, яке погане! Тьху, яке паскудне!» Захищають його фразами-перевертнями, щоб не вректи. І Віктор уникає хвалити Галку. Зауважте, підсвідомо уникає, тому що боїться втратити її... І це хороше бажання виливається у таку викривлену форму. Ну що смішного кажу? Ото дурепи...

Найгучніше сміялася Галя, до сліз. Довелося діставати з сумочки дзеркальце, бо туш розпливлась під очима.

– Та я, дівчата, й сама усі ці сюсі-пусі не люблю... – не зовсім переконливо зауважила вона. – «Зая», «сонечко», «ластівко»... Ні. Це не для мене.

– А я люблю, – не заспокоювалася бадьора нині на язык Магда. – Люблю, коли двоє за руки тримаються, коли влаштовують собі вечері при свічках. Запитують: «Ну як у тебе день минув?», «Втомилася?»... Подобається, коли Ігор телефонує мені серед дня з усілякими дрібницями... Навіть якщо у мене часу немає з ним говорити.

– Та що ти порівнюєш? Ви – особливий випадок. Таких пар – одна на сотню або й на тисячу. Покажи мені жінку, яка за двадцять п'ять років подружнього життя ні на кого іншого, окрім свого чоловіка, оком не накинула. Ти унікум, Магдо.

Магда загадково усміхнулась і запитала таким тоном, що за столом запала тиша:

– А ви впевнені, що все про мене знаєте?...

За сусіднім столиком, відповідно до надзвичайності моменту, впало на підлогу і дзвінко розлетілося на друзки керамічне горнятко із залишками кави.

Магда відвернулася до вікна, по якому стікали краплі дощу... Від її веселого піднесення не залишилося й сліду. Подруги затамували дух, презирнулися: що відбувається?

І Магда не витримала. Пирснула зі сміху.

– Повірили?... А коли повірили? Щойно?... Чи кілька секунд тому? – веселою скоромовкою з'ясовувала вона. – «Магдо, за двадцять п'ять років подружнього життя...», – дуже вдало зімітувала вона інтонації Галі, – «ні з ким, ніде, ніколи...» Які три пари очей! З яким подивом дивилися на мене! Де мій фотоапарат? Краща картина тижня!!!

– Луїзо, а ти чого мовчиш? – смикнула Галя мовчазну Луїзу.

– Галко, ну ти стрілочник, як завжди! – озвалася подруга. – Як щось не по тобі – гоп, і перевела стрілки на іншу колію. А я сиджу, мовчу і чекаю, коли мене запитають: чого мовчиш, Луїзо?... Може, є на те підстави, Луїзо?...

Вона усміхнулася, і, побачивши цю промовисту посмішку, на неї дружньо насіли із запитаннями. У нас тут, мовляв, під носом щось відбувається, а ми нічого не знаємо. Говори, подруго!

І Луїза розповіла історію про те, як кілька днів тому в її квартирі проводка не витримала напруги.

Вранці перед роботою зникло світло у передпокої, на кухні, у ванній. Навіть кави не вдалося попиту: електрочайник прикипів вилкою до розетки. «Чого сумна-невесела?» – запитав у ліфті Кінь, коли вони піднімалися у редакцію, і вона несподівано для себе пожалілася йому на побутові війни місцевого значення і на свою чергову поразку в цьому вічному двобої. Ввечері він приїхав до неї, оглянув обсяг робіт і вже через десять хвилин дзвонив сусідові у двері, щоб позичити інструмент. Полагодив розетку, повернув світло у хату, ще й зробив так, аби у бачку не шуміла вода. Луїза спостерігала, як він впевнено з усім вправляється – без жодного зайвого руху. У її помешканні немовби відбувалося захопливе шоу Девіда Копперфілда, вона не в змозі була відвести погляд від рук фокусника. Їй згадався Степан, із яким у неї так нічого путнього й не вийшло: він почувався у гостях як вдома, із задоволенням влаштовувався на її дивані з пультом від телевізора у руці і не помічав ані розетки з оголеними дротами, що звисала зі стіни над головою, ані торшера, у якому постійно блимали й перегорали лампочки.

– І що? – слухачки забажали продовження.

– Нічого, – поставила крапку Луїза.

– Не хочеш поки що говорити – не говори, – підтримала Магда, якій дуже хотілося дізнатися, чим усе вчора закінчилося.

– Найсексуальніший вигляд, скажу я вам, – вирішила дещо додати Луїза, – має чоловік із викруткою чи молотком у руках, захоплений прибиванням полички або ремонтом проводки. Нічого не можу з собою зробити, дівчата: як побачу хлопа, який вправно цвях у стінку забиває, відразу ж накриває хвиля захвату.

– Це тому, – пояснила Магда, – що для тебе побутові проблеми – вища математика. Вони тебе паралізують. Пам'ятаєш, як ти ремонт ледве пережила?...

Магда сьогодні була в ударі, майже не замовкала. Ірина ж переважно мовчала і слухала, із задоволенням перебуваючи у режимі споглядання. Думала, слухаючи Луїзу з Магдою, що з подругами навіть розмови про дрібниці життя видаються цікавими. Думка про гаяння часу може виникнути на важливій нараді, у черзі під кабінетом чиновника або на батьківських зборах у школі – тільки не під час захопливих теревенів ні про що з найближчими товаришками. Поспілкуєшся години півтори-дві з тими, хто підходить тобі на молекулярному рівні, і настрої поліпшується, на душі розвиднюється. Кращого сеансу групового психологічного розвантаження годі й придумати.

От, наприклад, запитання: чи варто йти у перукарню? У своєму салоні мод, де працювали самі жінки, Ірині ніколи б не спало на думку виставляти цю приватну тему на загальне обговорення. А тут можна просто посеред репліки Магди: «Штапики ми з тобою, Луїзко, купували там, де й дубелі, це я добре пам'ятаю...» – вставити запитання: «Дівчата, може, мені варто кардинально змінити стрижку?» – і дівчата, мовчки оцінивши твою зачіску, висунуть по кілька переконливих аргументів «за» чи «проти». Швидше «за», бо якщо Ірина запитує, то вона вже зважилася на експеримент. Стрижки вона міняла часто: під настрої, під подію, під нове захоплення... Залишалася постійною лише щодо кольору – воронячого крила.

Луїза теж любила змінювати зачіски, але завжди на довгому волоссі. «Довге волосся, – говорила вона, – найпереконливіша принада жінки». Збирала свої вогняні кучері у хвіст, піднімала у високу зачіску, скручувала низьким джгутом на потилиці або підгортала і кріпила гренадлями так, що складалося враження, ніби вона зважилася на стрижку-каре...

Подібні перукарські розваги не надто цікавили вічно заклопотану Галю, її влаштовували той самий каштановий колір, та сама довжина

– по плечі.

Магда ще у студентські часи знайшла свою стрижку і роками зберігала вірність класиці: її попелясто-русяве волосся слухняно тримало форму і дивувало рідкісним природним кольором, який не могла б дати жодна фарба.

Замовили ще кави.

– А може, вина? – запропонувала Луїза і знову покликала офіціанта. – У вас тут є червоне сухе, забула назву. Дуже хороше. Місяці два тому саме тут куштувала. Воно має присмак... шкіряних рукавичок і... ледь відчутну нотку котячої сечі.

Молоденький офіціант, на вигляд старшокласник, помітно знітився. На розгубленому обличчі виразно читалося запитання: ви серйозно чи жартуєте?

– Піду пораджуся, – знайшов він вихід із ситуації та з удаваною солідністю, без зайвого поспіху попрямував на кухню.

– У них тут є сомельє? – поцікавилася Магда.

– До речі, сомельє – слово українського походження, – озвалася Луїза. – Не знали?... Від «сам наллє».

Магда усміхнулася і без зайвих вступів розповіла дівчатам свій сон. Ніби вона збирала на прогулянку маленького хлопчика. Якого?... Смішний такий, заспані оченятка, русяве скуйовджене волосся. Вона шукала його шапочку та рукавички, дивуючись при цьому: літо ж надворі, має бути тепло, для чого шапочка й рукавички...

– Маленький хлопчик – це до клопотів, – пояснила Галя. – Ти сама казала, що до книжкового форуму маєте видати кілька нових книжок.

– Магдо, ти просто замерзла вночі, – висловила свою версію Ірина. – Тому й теплі речі уві сні шукала.

– Я перепрошую...

Біля їх столика знову стояв хлопчина-офіціант.

– Якщо у тому вині був присутній іще й виразний акцент гіркого перцю, то ви куштували італійське «Монтеполі» дві тисячі третього

року, – повідомив офіціант. – Або це було грузинське «Цинандалі» від нашого постачальника.

– А! Згадала! – зраділа Луїза. – «Кларет». Французьке вино. Точно. Забула, а тепер згадала. Вибачте! Принесіть нам, будь ласка, пляшку. І трохи сиру... з голубою пліснявою... Назву, як ви вже зрозуміли, я забула.

– Горгонзола? Баварія блю?...

Хлопець повністю реабілітувався у їх очах. Юне обличчя від хвилювання пішло червоними плямами. Чотири дорослі жінки дивилися на нього з повагою, вони таки визнали, що мають справу з професіоналом.

Під пліснявий сир і вино, коли троє намагалися віднайти присмак обісцяних рукавичок, а четверта мовчки насолоджувалася рідкісним букетом, розмова пустилася берега. Пішла у багатоканальному режимі, паралельними потоками й перехресними запитаннями.

– Хто бачив Стахівську? Вона якийсь курс омолодження пройшла. Виглядає супер, десять років мінус.

– ...А тут, на манжетах, і з-під комірця – таке штивне густе мереживо, тон у тон...

– З Конем будемо знімати передачу про наслідки невдалих пластичних операцій... Там таке трапляється! Повіки часом не стуляються, уявляєте?... Отак виглядає: кліп-кліп, жах!

– Дівчата, уколи ботокса – це повний відстій!

– Це ж не операція.

– Звісно, не операція. Це уколи. Але отрута – вона і є отрута.

– ...А я йому кажу: чого ви мене вмовляєте? Я ж сама бачу, що мені це не пасує. Я добре знаю свою довжину, моя довжина – трохи за коліно.

Стрибали, як блощиці, з теми на тему, не забуваючи, однак, повернутися до перерваної, говорили одночасно про різне парами, склад яких раз у раз змінювався.

Прощаючися, зробили висновок: для нормальної розмови часу, як завжди, забракло.

5

Ірина

Біля озера

Вже двічі їздили з Борисом та його колегою Геннадієм Левковичем із дружиною відпочивати на «Гуцульський плес». Через годину-другу у перший день знайомства Ірина несподівано для себе й на подив Бориса перейшла з новими знайомими на «ти». А під кінець дня зрозуміла, що Геннадій Левкович їй подобається.

Наразі це було просто приємне відчуття: носити в душі приховану, більше ніж дружню симпатію до чоловіка, з яким ніколи і за жодних обставин нічого не могло бути. Не могло, тому що, по-перше, він був другом Бориса. І, по-друге, у нього була приємна, симпатична Ірині дружина – відкрита й комфортна у спілкуванні, з уважними, трохи сумними очима.

Ірина лише переодягнула б її в інші речі. Вона часто грала у таку гру: «перевдягала» жінок, що заходили у маршрутку або поспішали їй назустріч вулицею. Від однієї вона подумки забирала сумочку і віддавала іншій. А тій, що лишилася без торбинки, добирала у своїй уяві щось від інших жінок, або зі свого гардероба, чи зі своєї нової колекції.

Комусь замість густо-коричневих колгот «дарувала» ніжно-тілесні. Або думала: ця сукня могла би стати основою для елегантною «капсули», але у цьому чужорідному оточенні вона губиться, жінка в ній стає невиразною сірою мишкою... Ірина завжди подумки відзначала жінок, одягнутих не просто добре й продумано, а по-новаторському несподівано. Щоправда, це траплялося дуже рідко. Ці жінки теж зупиняли на ній погляди, помічаючи деталі. І вона «фотографувала» їх поглядом, запам'ятовувала від виразу обличчя до якоїсь особливої дрібнички у костюмі. Це могла бути смарагдова плямка – яскраві рукавички – в оточенні усього чорного, або

футболка з портретом героя мультфільму під діловим костюмом. З Ірини у разі потреби вийшов би досконалий свідок. Із вбрання.

Юлю, дружину Геннадія Левковича, їй захотілося перевдягнути з першого ж погляду. Зробити їй іншу стрижку. Змити недоречні тіні та чіткий контур підводки очей – і запропонувати новий макіяж із м'якими розтушованими лініями. Попрацювати над її жестами, яким бракувало витонченості. І над помітно важкою ходьбою, що робила її старшою.

А в Геннадієві Левковичу нічого змінювати не хотілося – лише дивитися на нього, спостерігати за його рухами та висловами, зустрічатися з ним поглядом і вдавати, ніби не помічаєш, як він у свою чергу спостерігає за тобою.

Після того як Ірина розлучилася з чоловіком, у неї був роман із колишнім однокурсником. Найдовший, якщо не рахувати шлюб, зв'язок. Його теж звали Геннадій, по-батькові Левкович. Чому її знову заносило на чоловіка з таким самим ім'ям? Вона відчувала, як усе більше захоплюється цим чоловіком та його героїчними спробами триматися у рамках пристойності біля жінки найближчого друга.

Можливо, так на неї діяло ім'я? Подібні збіги в її житті вже траплялися. Протягом багатьох років у неї були закохані двоє чоловіків, які народилися в один день. Може, і справді існує магія цифр та імен?

...Цього разу знову їхали відпочивати вчотирьох на суботу-неділю. Геннадій Левкович домовився про мисливський будиночок, про рибну ловлю та прогулянки озером на човні.

Напередодні ввечері Ірина пофарбувала волосся і зробила mystic mask. Від цієї маски шкіру обличчя приємно пощипувало. Після процедури на чолі та біля губ зникали тоненькі зморшки. Щоб зранку з'явитися знову. Але вона вдавалася до цих нескладних маніпуляцій не заради тимчасового ефекту, а заради відчуття «я собою займаюся», яке освіжало. Це додавало впевненості: ніщо не може заскочити мене зненацька і змусити ніяковіти, жоден сторонній погляд. Маю свіжий манікюр, ретельно поголені ноги,

доглянуте волосся. А внизу спини, трошки нижче поперека, – маленьке тимчасове татуювання. Трилисник конюшини. Забавка, яка незабаром набридне й зійде, не залишивши сліду.

Одяг на два неповні дні Ірина збирала дві години. У трикімнатній квартирі старого австрійського будинку одну кімнату займала вона, у другій, колишній дитячій, тепер – дівочій, господарювала її сімнадцятирічна Сонька. Третю кімнату – гардеробну – мама з донькою ділили на двох. Та й частина речей і аксесуарів були у них спільними.

«Беру смугасту вітрівку!» – попереджала донька. «Єгипетські сандалії сьогодні мої!» – відповідала мати. Подібний обмін репліками відбувався чи не щоранку.

Уздовж двох стін у гардеробній – кронштейни з вішаками на одяг. Стелажі з поличками заставлені коробками з капелюхами, рукавичками та шаликами. У нижньому ярусі – взуття на усі сезони. У старовинному, на повний зріст, дзеркалі у кованій рамі можна оглянути себе з ніг до голови. Подруги найбільше любили саме цю кімнату і навіть, загостювавши, могли залишитися ночувати на вузькій кушетці посеред гардеробної.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

ГАЛИНА
ВДОВИЧЕНКО

The book cover features a central, glowing yellow-green orb against a dark green background. Four hands are positioned around the orb, each holding a different object: a purple butterfly, a small blue house, a brown cat, and a blue flower. The title 'ПІВ'ЯБЛУКА' is written in large, green, serif capital letters across the middle of the orb.

ПІВ'ЯБЛУКА

*Нова авторська редакція
найтеплішого роману*

*від володарки Гран-прі конкурсу
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»*

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

